

Engelsk/tysk språkstruktur (hel- och halvfart)

4 september 2020, via Zoom
Jenny Ström Herold (JSH)

Grammatik för översättare – varför det?

Alla källtexter [originaltexter, JSH] – rent av varje ord – har en **form**- och en **innehålls**sida. Samma sak gäller för översättningarna. Kom ihåg att som översättare vårda dem väl båda två. (Ingo 2007:63)

Tre engelska översättningar av den inledande mening i Kafkas *Die Verwandlung*

- **Källtextsmening:** *Als Gregor Samsa eines Morgens aus unruhigen Träumen erwachte, fand er sich in seinem Bett zu einem ungeheuren Ungeziefer verwandelt.*

- **Måltext x3:**

Jolas (1936:27): When Gregor Samsa awoke one morning from troubled dreams, he found himself changed into an enormous bug.

Pasley (1992/2000:76): When Gregor Samsa awoke one morning from troubled dreams, he found himself transformed in his bed into a monstrous insect.

Stokes (2002:3): When Gregor Samsa woke one morning from uneasy dreams he found himself transformed in his bed into a monstrous insect.

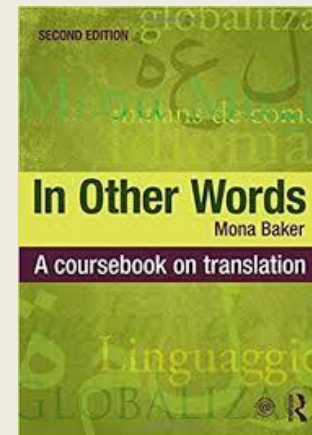
➤ **Vad är de huvudsakliga skillnaderna mellan översättningarna?**

- Baker (2011: 94)*:

The most important difference between **grammatical and lexical choices**, as far as translation is concerned, is that **grammatical choices** are largely **obligatory** while **lexical choices** are largely **optional**.

- Baker, Mona. 2011. *In other words. A coursebook on translation*. London/N Y: Routledge.

➤ **Är det verkligen alltid bara det lexikala som skiljer sig åt?**

• **En interlinjär översättning av en tysk källtextsmening ur Kafka**

Er lag auf seinem panzerartig harten Rücken und sah, wenn er
He lay on his armor-hard back and saw, if he

den Kopf ein wenig hob, seinen gewölbten, braunen,
(his)head a little raised, his curved, brown,

von bogenförmigen Versteifungen geteilten Bauch, auf dessen Höhe
by arcformed stiffenings divided belly, at the height of which

sich die Bettdecke, zum gänzlichen Niedergleiten bereit,
REFL the bed cover, for a complete sliding-down ready,

kaum noch erhalten konnte.
hardly still keep-in-place could

➤ **Är det verkligen alltid bara det lexikala som skiljer sig åt?**

Er lag auf seinem panzerartig harten Rücken und sah, wenn er den Kopf ein wenig hob, seinen gewölbten, braunen, von bogenförmigen Versteifungen geteilten Bauch, auf dessen Höhe sich die Bettdecke, zum gänzlichen Niedergleiten bereit, kaum noch erhalten konnte.

- **Övers. 1/**Corngold (1972): He was lying on his back as hard as armor plate, and when he lifted his head a little, he saw his vaulted brown belly, sectioned by arch-shaped ribs, to whose dome the cover, about to slide off completely, could barely cling.
- **Övers. 2/** David Wyllie (2002): He lay on his armour-like back, and if he lifted his head a little he could see his brown belly, slightly domed and divided by arches into stiff sections. The bedding was hardly able to cover it and seemed ready to slide off any moment.

Faktorn ”litterär text versus facktext”

- Klein (2012:168)*

[...] **fictional** texts which are characterized by a creative use of language, are expected to contain **more cases of shining through**, or at least markedness. [min framhävnig]

- * Klein, Yvonne. 2012. Cohesion in English and German. In Hansen-Schirra Silvia, Stella Neumann and Erich Steiner (eds.), *Cross-Linguistic Corpora for the Study of Translations: Insights from the Language Pair English-German*. Berlin: De Gruyter Mouton. 161–172.

TYPISKT FÖR TYSKAN

- Starkt **hypotaktiskt**: underordnade satser
- Förkärlek för **nominal stil** (vs. verbal stil) – nominaliseringar, funktionsverbskonstruktioner: *Er hat sich eine Verletzung zugezogen* (??ådragit sig en skada) → *Han har skadat sig*.
- **Komplexa nominalfraser** med långa bestämningar, ofta framför huvudordet (**premodifikation**)
- **Vänstertunga meningar**, dvs. långa, komplexa fraser i fundamentet (= **Vorfeld/ clause-initial position**)

Wichtige Impulse für die Darstellung mentaler Wissensstrukturen und die Modellierung kognitiver Prozesse erhielten Linguistik und Psychologie durch die Programme und Simulationsstudien der sich stetig entwickelnden Computerwissenschaft.

(från *Einführung in die kognitive Linguistik*, av Monika Schwarz)

TYPISKT FÖR ENGELSKAN

- Mer **inbäddande** språk, ofta med **infinita** konstruktioner, än svenskan
Leaving his friend behind, he travelled the world
While in France, he...
- Förkärlek för **förbestämningar** i nominalfrasen såsom ordfogningsattribut ("hyphenated premodifiers" (ML & JSH 2017)): *a hit-and-run driver*
- "long sequences of nouns that act as a single noun" (Nakov 2013*): *home theater A/V receiver instructions*

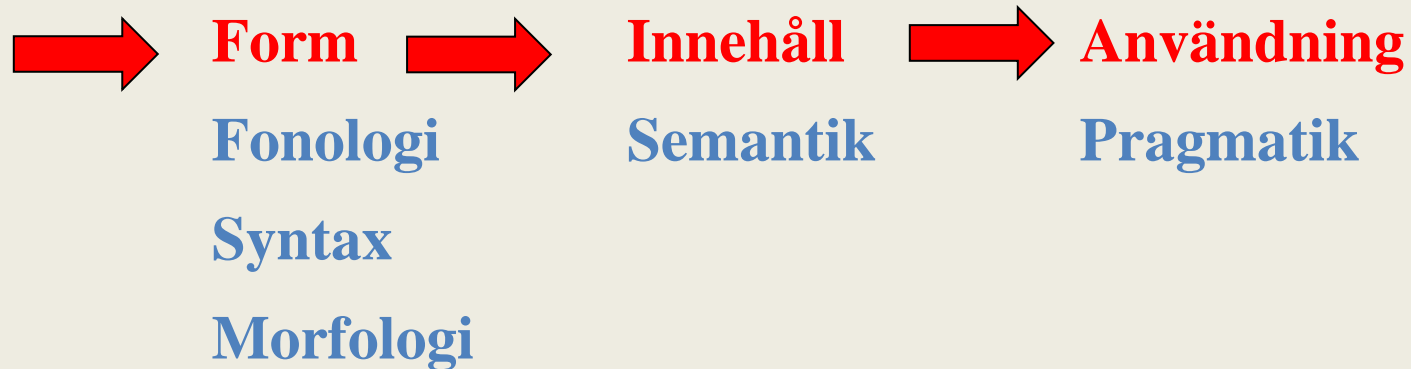
Decision-making research approaches these processes by contrasting abstract rules, specifying how people *should* make decisions, with behavioural studies, seeing how people *actually do* make decisions.

*Nakov, Preslav. 2013. On the Interpretation of Noun Compounds: Syntax, Semantics, Entailment. *Natural Language Engineering* 1 (1), 1–40.

Vad innefattar denna delkurs?

- Fokus på syntax, ung. ”kombinatorik”
- Språkvetenskapens domäner:

Dagens agenda:

- **Praktiskt:** om delkursens syfte och upplägg
- Inledande om vad som kännetecknar engelskan/tyskan **syntaktiskt sett**, och ...
- hur vi kan **formalisera en syntaktisk analys** för detta, vilka verktyg lämpar sig och varför?
[Reflexivt tänkande, analytisk förmåga, vetenskaplig framställningsförmåga **på avancerad kursnivå!**]
- Lite **gruppdiskussion** och **lära-känna-stund** i breakout rooms

Röster om delkursen från utvärderingar

- När kursen började tyckte jag att det kändes lite "onödigt" med ytterligare en grammatikkurs i engelska då man redan har gjort två grammatikkurser i engelska för att vara behörig till översättarutbildningen. Det visade sig dock ganska bra att ha fräschat upp sina kunskaper när delkursen i "Text- och genrekunskap" började. Där fick jag användning av grammatikkunskaperna när vi skulle analysera texter.
- En bra grund för kommande kurser.
- En ögonöppnare för mig, jag har förstått mer om varför det är så viktigt att kunna bena ut texter och förstå dem på djupet för att bli en bra översättare. (Tycker för övrigt att den här kursen i någon form borde ingå i tolkutbildningen också)
- Jag läste tyska väldigt länge, men jag har aldrig läst tyska på tyska. Jag gjorde många nya, oväntade upptäckter. Det var mycket spännande!

Röster om delkursen från utvärderingar

På det hela är jag nöjd, men fler (små) föreläsningar skulle kunna vara intressant. Men då bara via nätet (zoom eller presentationer)

Mindra bra:

Grupparbetet skedde alldeles för tidigt i kursen. Man hann knappt med att orientera sig, visste inte precis vad man skulle göra, kände inte de andra kursdeltagare och skulle skriva ett sådant stort projekt utan förberedelse.

Glädjande: Vi lyssnar till era önskemål i den mån det är möjligt!

KURSSINNEHÅLL – en första överblick

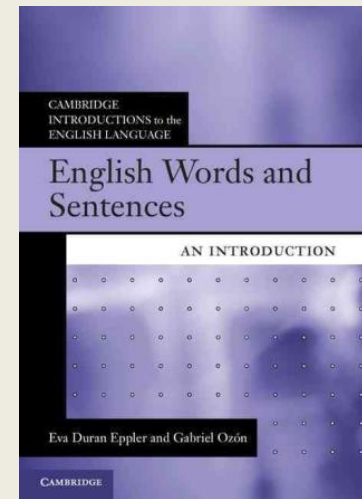
- **Kurslitteratur:** kursbok och kompletterande textmaterial som tillhandahålls av lärare. Det material som ”klassats” som ”Exkurs” resp. ”extracurricular” tenteras ej.
- **4 moduler** (tematiska områden) + **övningsuppgifter och facit**
- **4 föreläsningar** (dagens Zoom + **3 inspelade föreläsningar**)
- **Diskussionsforum för er studenter** – diskutera uppgifter, oklarheter. Lärare håller koll på forumet och kan reda ut eventuella oklarheter vid behov.
- **Examinationsuppgifter** = digital skriftlig tentamen (3 hp) + skriftlig uppgift, i grupp alternativt individuellt (2 hp).
- Gamla tentor med facit på MyMoodle. (**observera traditionella salstentor från tidigare år**)

LITTERATUR – engelska gruppen

Kursbok

Eppler, Eva Duran & Ozón, Gabriel. 2013.
English Words and Sentences. An Introduction.
New York: Cambridge University Press.
+ extra material som tillhandahålls av lärare

Referensbok

Estling Vannestål, Maria. 2007. *A University Grammar of English, With a Swedish Perspective.* Lund: Studentlitteratur.

LITTERATUR – tyska gruppen

Kursbok

Pittner, Karin & Berman, Judith. 2010. *Deutsche Syntax. Ein Arbeitsbuch*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
+ extra material som tillhandahålls av lärare

Referensbok

Andersson, Sven-Gunnar & Brandt, Margareta & Persson, Ingemar & Rosengren, Inger. 2002. *Tysk syntax för universitetsnivå*. Lund: Studentlitteratur.

TIPS: Både i den tyska och den engelska kursboken finns längst bak en praktisk ordlista (glossary/Glossar) över centrala begrepp.

VECKOPLANERING: MODULER

- *Helfart: En modul/topic motsvarar 1 arbetsvecka*
- *Halvfart: En modul/topic motsvarar ca 1,5 arbetsveckor*

ENGELSKA

MODULE 1	Introduction & Word classes
MODULE 2	Phrase structure I & II
MODULE 3	Functional analysis & Sentences and clauses
MODULE 4	Clause types

TYSKA

MODUL 1	Einführung & Wortarten
MODUL 2	Phrasenkategorien & syntaktische Funktionen
MODUL 3	Verb: Valenz, Passiv, Nominalisierung und Funktionsverbgefüge (FVG)
MODUL 4	Wortstellung und komplexe Sätze

SKRIFTLIG UPPGIFT, I GRUPP ELLER INDIVIDUELLT

- Arbetet med den skriftliga uppgiften löper parallellt med arbetet med kursbok/övningar.
- Uppgiften består av **två** huvudsakliga delar:
 1. Läsning av **en artikel** om ett syntaktiskt fenomen inom ramen för den **korpusbaserade översättningsvetenskapen** med instuderingsfrågor.
 2. ett **förslag på studie** av ett syntaktiskt fenomen ur **översättningssynpunkt**, innefattande *bakgrund/motivering, frågeställning, metodbeskrivning och empiri* samt *förväntade resultat*.

Mer information i separata anvisningar!

VIKTIGA DATUM

- * **20 september, 23.59: “Treveckorskontroll“ (för fortsatt registrering på kursen)**
- * **Inlämning av skriftlig uppgift**
Helfart: **28 september, 23.59**
Halvfart: **18 oktober, 23.59**
- * **Digital tentamen via MyMoodle**
Hel- och halvfart: **17 oktober,**
(OMTENTAMEN: **21 januari – med reservation för ändring**)

Betygsättning

Ur kursplanen:

Delkursen examineras med en skriftlig salstentamen samt en skriftlig inlämningsuppgift. Salstentamen betygsätts med G, VG eller U, och den skriftliga inlämningsuppgiften med G eller U.

Om den skriftliga inlämningsuppgiften underkänns ges möjlighet till komplettering i samråd med läraren.

Kopf Konjunktiv
Substantive \cup_2 -Satz
Phrasenstruktur
Vorfeld Parataxe
Konjunktionen
Ausklammerung
Nebensatz
Grammatik

Word
Object
Noun
language
Head
Complement order
analysis
Adjunct Phrase
phrase
Syntax
Premodifiers
Conjunctions
structure
functional

Syntaktiska kategorier - FORM

Vår basutrustning – syntaxens byggstenar

1. Ordklasser (**word classes / Wortarten**)

- Traditionell indelning i innehållsord (**content words / Inhaltswörter**) – såsom substantiv och verb – och formord (**function words / Funktionswörter**) såsom artiklar och prepositioner.

Även kallade öppna och slutna ordklasser.

- Ordklasser kan bestämmas *relativt oberoende* av språkligt sammanhang.

2. Fraser såsom nominalfras och adjektivfras.

- Fraskategori bestäms av **huvudordets** ordklasstillhörighet.

_{NP} [det nya programmet från Windows] är....

Vilka ordklasser rör det sig om här? 😊

the wiff reeses rims

das wiff pläutzt ramüs

1. *The wiff / Das Wiff*

* Föregås av **artikel**

→ **substantiv / nomen**

2. *reeses / pläutzt*

* Ändelse **-s / -t**, tredje person sing., dvs. **kongruens med subjekt**

* Tyska – även omljud (plautzen – pläutzt) i tredje person sing. pres.

* **Andra position** för finit verb i huvudsats vid **rak ordföljd**.

→ **verb**

3. *rims / ramüs*

→ **adverb?** **substantiv** med pluralmorfologi (-s) och nollartikel?

➤ Ordklasstillhörighet bestäms då utifrån **distributionella eller morfologiska kriterier**

Och hur ser det ut med mer **innehållsliga, semantiska kriterier**?

Hur t.ex. semantiskt beskriva ordklassen verb?

Ett försök till att abstrahera en gemensam grundbetydelse:

substantiv konkret eller abstrakt entitet

verb handling, process, tillstånd

adjektiv egenskap

➤ **Men:** Semantiska kriterier spelar i nyare språkvetenskaplig teori oftast en mer **underordnad** roll!

(jämför Pittner & Berman 2013:15 resp. Eppler & Ozón 2013:38)

- 1) För vissa ordklasser är det **oerhört svårt** att fastlägga lexikal betydelse. Exempelvis **konjunktioner**: *dass/that*.

Beskrivs snarast utifrån **grammatisk funktion**.

“And there are some words that do not fit anywhere and should be treated individually, such as the **negative *not*** and the **infinitive marker *to*** (as in *to say*).”

(Greenbaum & Nelson 2009: 31)

- 2) Likalydande ord **med samma grundbetydelse** måste klassificeras olika beroende på satssammanhang (polyfunktionella):

seit / since

seit *gestern* / *since* *yesterday*

Seit *wir in Schweden sind*, *hat sich unser Leben sehr verändert*.

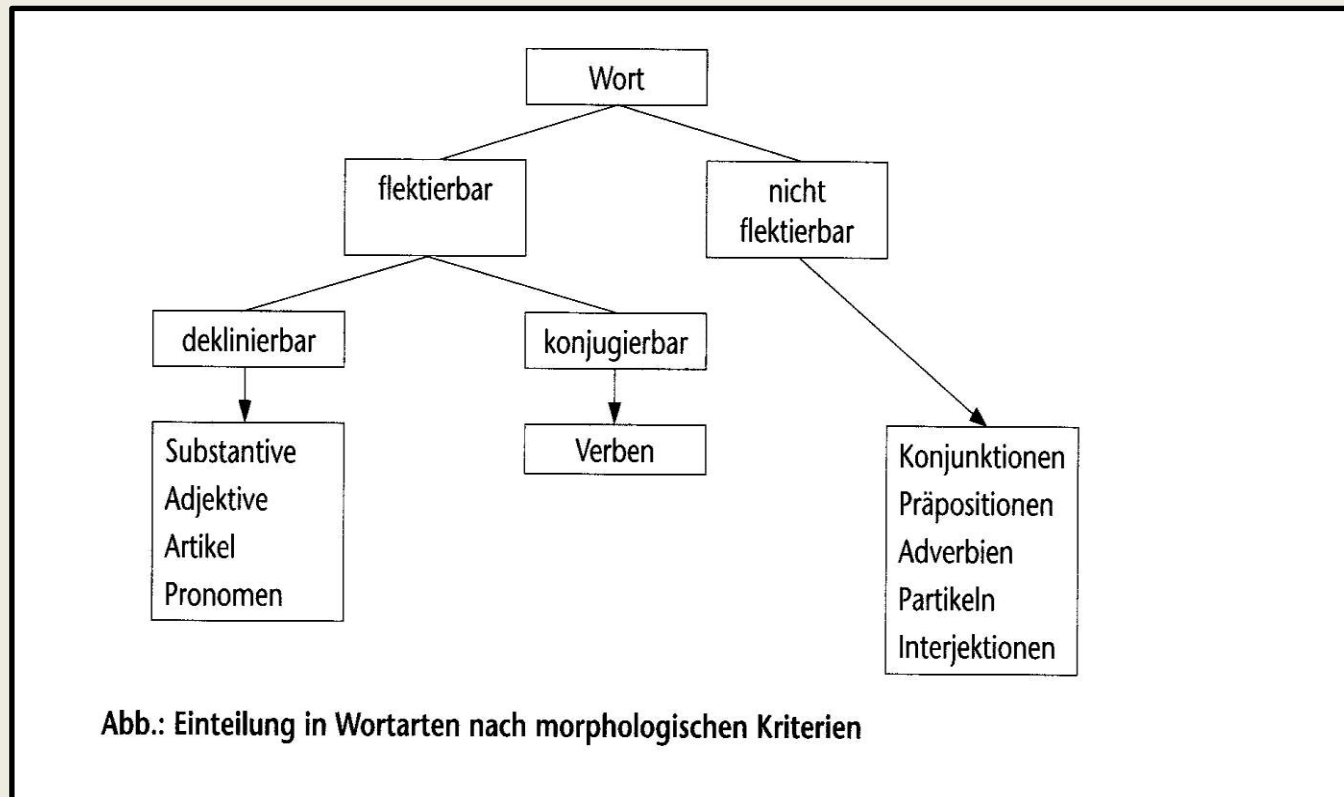
Mike has been promoted twice since *he joined the company*

- 3) **Ordklassväxling**: *Der Aufstieg / the rise* – kan sägas uttrycka en process precis som motsvarande verb.

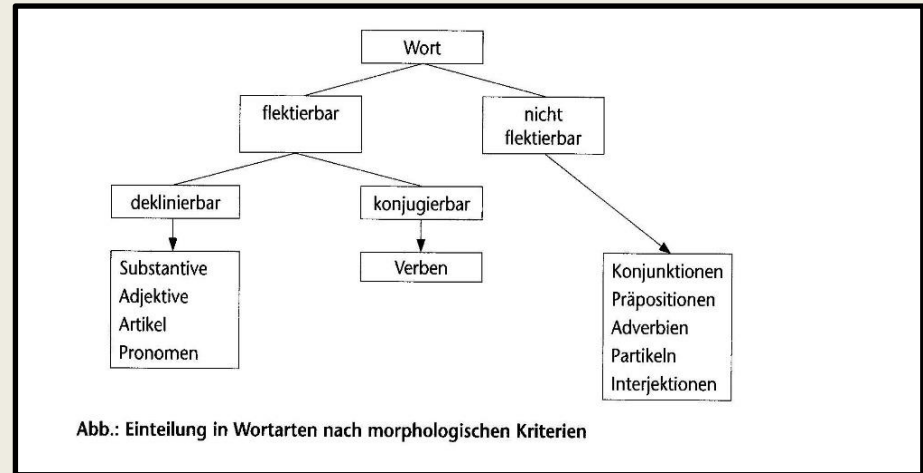
Ordklasser i Pittner & Berman resp. Duran Eppler & Ozón

- P & B arbetar med **10** ordklasser i tyskan,
E & O med **7** ordklasser i engelskan!
- En indelning utifrån **morfologiska kriterier (P & B)**:

Ordklasser i engelskan enligt Eppler & Ozón (jämfört med ty)

- Nouns
- Verbs
- Adjectives
- Adverbs
- Determiners
- Prepositions
- Conjunctions

1. **”Noun”** innefattar pronomen: ”[...] they occur essentially in the same range of positions in sentences as common and proper nouns” (E & O, s. 23) (**Helen** likes **cats** → **She** likes **them**)
2. **”Determiners”** (jfr. ”Determinatoren” i B & P, s. 18): innefattar bl.a. artiklar och pronomen. Bestämmer ett nomen avseende indefinitet/definithet: **a/the/that/his** car
3. **Interjections?** Jo, de finns, säger D E & O, men ”[they] don’t get their own section [...], because, from a grammatical point of view, they don’t interact much with other words [...]”.
4. Finns inga **particles** i eng.? (ju? väl?)

Antal ordklasser i våra språk =

- **teoribundet**, olika primära klassifikationer och underkategorier. Olika (stark) fokus på morfologiska, distributionella och/eller semantiska kriterier.

ÖVNING

& PAUS

1. **Lär känna varandra lite i smågrupper (breakout rooms)**
2. **Diskutera grammatiska skillnader mellan svensk källtext och eng/ty översättning**
3. **En för anteckningar och presenterar kort.**

TACK FÖR IDAG!

